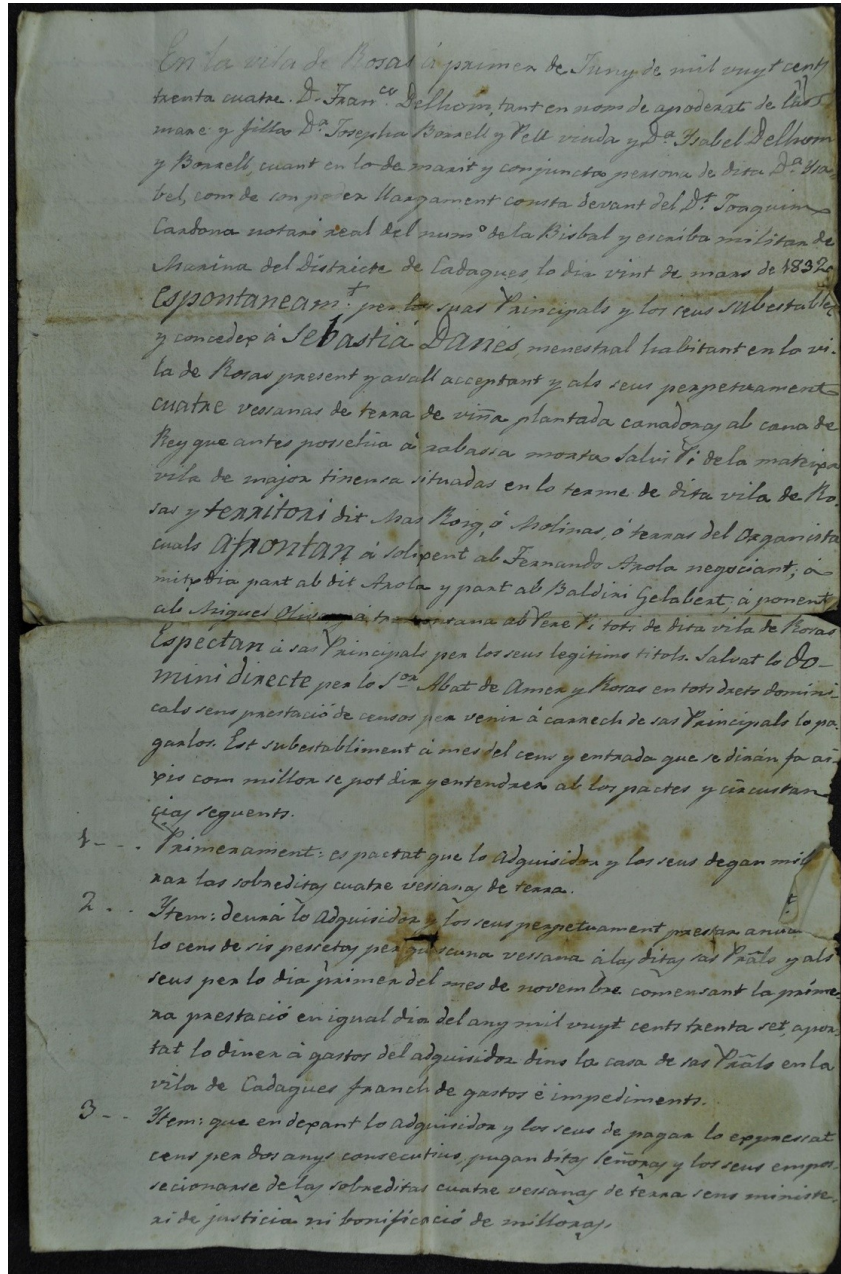

El document del mes de novembre de l'AMR

número 11/2017

Les terres de l'Organista

De l'organista a l'argonista

Dades arxivístiques

CAT AMR 12.9. Família Danés Pujol, Establiments i subestabliments. Subestabliment de quatre vessanes de vinya plantada situades al territori del mas Roig, Molinas o terres de l'Organista, a Sebastià Danés, menestral de Roses, per part de Francisco Delhom, apoderat d'Isabel Borrell, la seva esposa, a Roses, l'1 de juny de 1834. Català.

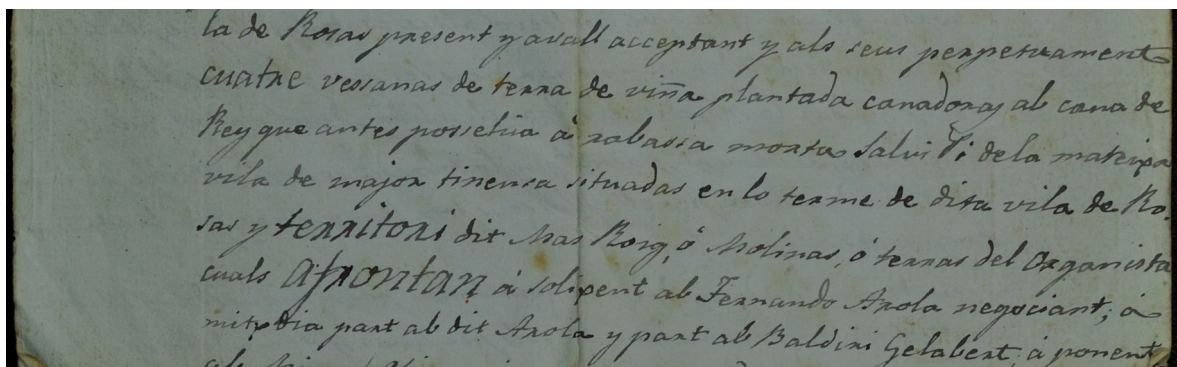
Història arxivística

La documentació de la família Danés Pujol va ser ingressada a l'Arxiu Municipal els mesos de maig, juliol i setembre de 2013 en el marc de les donacions efectuades per la senyora Isabel Payret Pairet, familiar de Francisco Danés Pujol, anomenat en Cadires, un antic adjunt a la secretaria a de l'Ajuntament de Roses. Alguns documents van ingressar més tard de la mà de Joan Boix Castey i de la seva dona, Rosa Maria Martí Guitart, que els havien aconseguit a través de la mateixa donatària.

Contingut

Amb el pas del temps, els documents conserven o perden el valor primari, ja sigui l'econòmic i/o jurídic, però guanyen un valor cultural que pot ajudar en molts camps de la recerca científica. El contracte del subestabliment realitzat entre Francisco Delhom i Sebastià Danés n'és un bon exemple.

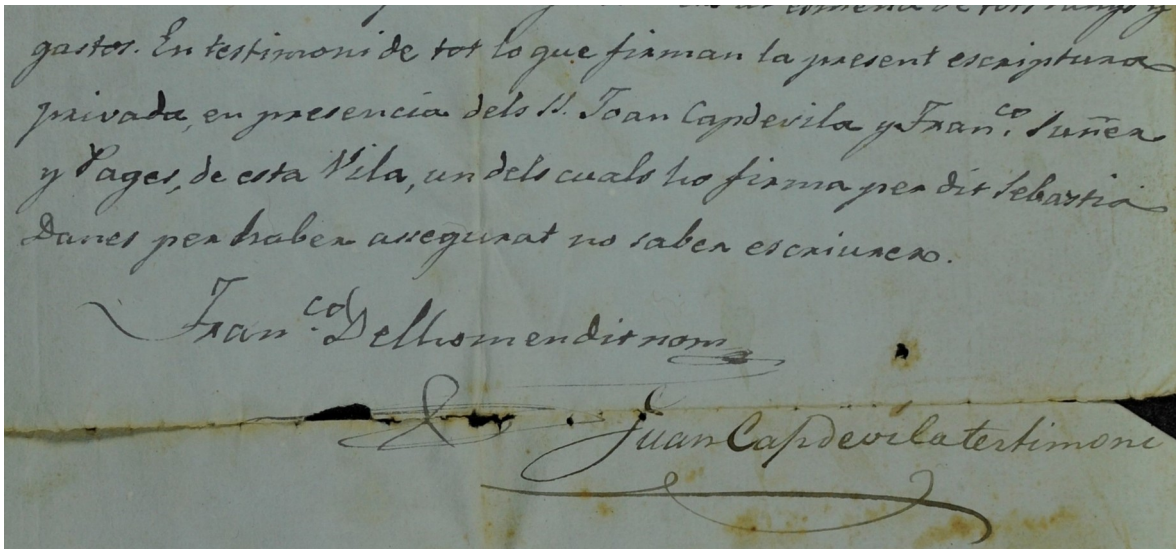
El 1834, i en els anys successius, la família Danés va treballar una vinya de quatre vessanes en base al contracte signat l'1 de juny d'aquell any. Avui, però, ens volem fixar en la descripció d'aquella peça de terra. En el moment de descriure la vinya, Delhom descriu que es troba a Roses, en el territori del Mas Roig (l'antic nom del mas d'en Coll) o Molinas o també coneguda com les terres de l'Organista. És, segurament, una descripció extreta de l'escriptura que tenien a casa, on els notaris acostumaven a fer un recull dels topònims vigents i no vigents.

Detall de la descripció de la vinya subestablerta

El detall que volem remarcar és la descripció de la zona com a terres de l'Organista, una zona coneguda avui dia, per deformació del topònim, com a l'Argonista, tot i que també s'ha vist escrit Argonauta (que fa referència als tripulants de la nau Argo) i Argumista. La davallada del sector primari al llarg del segle XX és una explicació de la pèrdua o deformació del topònim. És comú a altres poblacions del país identificar algunes terres amb un ofici o benefici eclesiàstic pel fet que eren les que donaven les rendes per mantenir-lo. En el cas de les terres de l'Organista eren les terres de les quals se n'extreien els diners per pagar les despeses de l'organista que toqués a Roses.

A banda de les qüestions toponímiques, el document ens acosta a la realitat de l'època. En ell s'hi consigna que el domini directe de la peça de terra era de l'abat del monestir benedictí d'Amer i Roses i que la prestació dels censos als religiosos anava a càrrec del propietari, el matrimoni Delhom-Borrell. També hi ha establertes les condicions per millorar les terres i el cens de 6 pessetes per vessana que havia de pagar la família Danés al matrimoni, entre moltes altres condicions que contemplaven possibles impagaments, drets de pas, la neteja de recs, etcètera. Francesc Delhom confessa també haver rebut un parell de copons abans de la signatura i en Sebastià Danés hipoteca tots els seus béns mobles i immobles per possibles despeses i desperfectes.

Detall dels testimonis i de les signatures

El document el signen dues persones, Francisco Delhom i un dels testimonis, Joan Capdevila: «un dels quals ho firma per dit Sebastià Danés per haber assegurat no saber escriurer».

Context

El cas de la variació d'aquest topònim no és un cas aïllat; trobem carrers o llocs dels quals la població no en sap el significat, però que el tenen. La zona dels Grecs no fa referència als grecs que vingueren a colonitzar la zona, sinó a una zona que era utilitzada per produir el que s'anomenava "raïms grecs" o simplement "grecs". Altres casos són els carrers que tenien un nom aprovat i ningú en va fer cas, com la plaça de Francesc Sunyer Capdevila, actual plaça de l'Àngel; o el carrer Porthos, amb un dubtós origen, que sembla una deformació de Portes, tal com recull el projecte de la portada d'aigües del mas d'en Ponac a Roses de 1926.

L'ofici d'organista és ben present al llarg de la història de l'església. És documentat en moltes parròquies en les quals hi havia aquest càrrec, al qual se li assignaven unes rendes per al seu manteniment. És aquí on apareixen terres lligades als organistes, a través de les quals n'obtenia uns rèdits econòmics. Tal era el lligam que, fins i tot, prenién el nom de l'ofici que n'ostentava el domini. Amb la desamortització de 1835 aquestes rendes van desaparèixer.

A Roses podem destacar la presència a inicis del segle XVII de l'occità Damià Usac, mestre de cant i orgue de Roses, casat amb la rosinca Margarida Abril, filla de l'enginyer militar Pere Abril.

Més informació

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Organista>

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Argonauta>

«Grec, Grega» a <http://dcvb.iecat.net/>

J.M. Barris Ruset, "L'occità" a *Roses o la recerca de la zona grisa...*, p. 179-180.